

MAANDBLAD

MAART 2008

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 3

MAAND maart 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 61: **D. KLAUSING**: Jef Klausing.....terugblik.

blz. 62: **M. BOUSSY**: Herinneringen aan James Ensor.

blz. 63: **Y. VAN HYFTE**: Van vissersopstand tot kinderkribbe.

blz. 68: **R. BOTERBERGE**: Pleidooi in 1796 voor de vrijwaring van het cultureel erfgoed door de Oostendse kunstenaar Pierre Henri Pieters.

blz. 70: Vraag aan onze lezers.

blz. 71: **X. GEUSKENS**: Herinneringen aan de twintiger en dertiger jaren zondag van de vorige eeuw.

blz. 75: **F. DUFIT**: Nog het beeld van Paster Pype.

blz. 77: **R. JANSOONE**: De lotgevallen van een Oostendse "refugee" in Groot-Brittannië tijdens W.O.I (deel 4).

blz. 80: Onze coverbladzijde – Paviljoen Expo 58.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Doris KLAUSING: Jules Peurquaetstraat 31, 8400 Oostende.

Marc BOUSSY: Prinses Stefanieplein 23, 8400 Oostende.

Yvan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Robert BOTERBERGE: E. Jameslaan 11, 8370 Blankenberge.

Xavier GEUSKENS: Netestraat 17, 3941 Hechtel-Eksel.

Fred DUFAIT: Ernest Feysplein 15, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem

MAART ACTIVITEITEN

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden, en andere belangstellenden, uit te nodigen tot de volgende activiteiten:

1ste ACTIVITEIT

donderdag 6 maart 2008 om 14.30 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

Onderwerp: **DE PRENTKAARTEN VAN LE BON**

Spreker: dhr. **Norbert HOSTYN**

Samen met de tentoonstelling in ons museum bracht conservator Norbert Hostyn verleden jaar reeds deze voordracht. Voor hen die er toen niet konden bij zijn wordt ze nu herhaald.

Le Bon was de voornaamste Oostendse fotograaf tijdens de decennia vóór 1914. In zijn fotostudio in de Van Iseghemlaan passeerden ontelbare Oostendenaars en toeristen voor zowel gewone portretfoto's als voor toeristische souvenirfoto's in leuke decors vol reminiscenties aan strand, zee en dijk.

Maar er is meer, Le Bon was ook de man achter het aquarium én eigenaar van de grootste souvenirwinkel van die tijd.

In de lezing zien we de gigantische prentkaartenproductie van Le Bon en maken we zo ook een unieke stadswandeling tijdens de Belle Epoque.

Zoals steeds is ook voor deze namiddagvoordracht de ingang gratis, ook voor niet-leden.

2de ACTIVITEIT

donderdag 27 maart 2008 om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

Onderwerp: **MARITIEM, GESCHIEDKUNDIG EN HEEMKUNDIG ONDERZOEK: EEN SYSTEMATISCHE EN SCHEMATISCHE BENADERING**

Spreker: dhr. Roger JANSOONE

Na zijn Grieks-Latijnse humaniora studeerde Roger Jansoone rechten/economie en specialiseerde zich in de visserij-economie.

Van 1967 tot 1986 was hij visserij-ambtenaar bij de Dienst voor Zeevisserij Oostende en werd later directeur Algemene Zaken ook bij het Ministerie van Landbouw te Brussel, met talrijke andere mandaten waarvan het laatste NATO-expert Agri/Food was.

Roger Jansoone is ook auteur van diverse artikels, bijdragen, publicaties en studies, meestal in verband met de zeevisserij. Daarvan verschenen er ook reeds heel wat bijdragen in ons tijdschrift en nu nog kan je "De lotgevallen van een Oostendse refugée in Groot-Brittannië" volgen.

Zowel de historiek van de Vlaamse zeevisserij als de evolutie van de maritieme volkskunde en heemkunde zijn eigenlijk in ruime mate een ‘kettingreactie’ van oorzaak en gevolg, in die zin dat heel vaak het ene het andere met zich heeft meegebracht; doch hiervan zijn we ons zelden bewust en ook zien we soms van de danig veel bomen het bos niet meer.

In een schematische en systematische opbouw verwerkt onze gastspreker zowel verticale als horizontale “parameters”: via de verticale wordt de historische aaneenschakeling van oorzaak en gevolg gegeven, terwijl via de horizontale de diverse fasen van de interne functionele evolutie binnen elk element wordt aangestipt. Zo krijgt de heemkundige (en al wie er voor belangstelling heeft) via het samenspel en de interactie van deze verticale en horizontale krachtlijnen, een meer diepgaand inzicht in de ontwikkeling die zich in de loop der jaren globaal én afzonderlijk heeft afgetekend...en ook in de manier waarop ogenschijnlijk uiteenlopende elementen daadwerkelijk op elkaar hebben ingespeeld.

Deze originele aanpak (ontworpen voor het Seminarie voor Volkskunde van de Katholieke Universiteit van Leuven) wordt op een bevattelijke en boeiende manier uit de doeken gedaan.

Dit belooft alvast een interessante en leerzame avond te worden.

En ook deze lezing is gratis voor zowel leden als alle andere belangstellenden.

VERBETERING

Op blz. 55 van ons januari-nummer, bij de ruilabbonnementen, lezen:

Spaenhiers, Koekelare i.p.v. De Spaenhiers, Torhout.

JEF KLAUSING.....TERUGBLIK

door Doris KLAUSING

Woorden, geluiden, geuren.....ze zijn in staat om verre herinneringen op te halen. Soms als een licht golvende deining die beroert, maar evengoed als beukende baren die plots een storm van emoties op je doen afkomen. En in die context belicht ik misschien een ongekende kant van mijn vader: zijn grenzen waren niet begrens, zijn horizon eindeloos. Oostende was zijn aanleg- en thuishaven aan de Noordzee, maar die zee vloeide over in alle wereldzeeën.....

Pa was vroeger secretaris voor de Belgische Zeevisserij, en in die functie moest hij nogal eens naar het buitenland. Zakenreizen waren toen zeker ongewoon, en wij luisterden gretig naar zijn wonderlijke verhalen, al of niet aangedikt, bij z'n thuiskomst. Hij reisde voor een congres, over vis natuurlijk, naar Spanje. Paella, sangria,olijfolie en look... waren spijsen uit 1001 nachten..... ze toverden voor ons een beeld van vakantie en zeker niet van een werkende vader. Met verhalen over stierengevechten bleef hij echter op de vlakke. Later hoorden we dat hij wel naar een corrida was gegaan.... maar bij de eerste druppel bloed was hij al gaan lopen.

Na de hete Spaanse zon moest hij naar Noorwegen. Dit land roept bij mij nog de sfeer van zijn verhalen op: trollen, fjorden, ijsblauw water, donkere naaldbossen.....zalm en aquavit! Naar zijn zeggen begon men de dag met een stevig ontbijt..... gepekde en gerookte vissoorten en aquavit!! Stevig? Wat ik wel nog weet is dat toen de eerste vage besprekingen aan bod kwamen om viskwekerijen op te zetten. Stijgende wereldbevolking, verboden viswaters en allerlei politieke en andere charters riepen in de jaren '50 al vragen op over de toekomst !

Bij de meeste van mijn vriendinnen waren de vaders rond 17 uur thuis na hun dagtaak. Onze pa daarentegen was altijd voor zijn job of zijn levenswerk nog urenlang uithuizig en bezig.

Zo herinner ik mij dat hij busreizen inrichtte voor werknemers uit de visserijsector. De Rijn en de Moezel stonden stevast op het programma: er werd gezongen, foto's geschoten en plezier gemaakt.... een voorloper van het eigentijdse Team Spirit?

Hij toetste ook de Oostendse kennis over visvangst aan de know how uit Boulogne, trok naar Nederland voor de haring, verkende de Engelse havens en schreef er uitgebreide rapporten en raakpunten over.

Toen de zware februaristorm in 1953 onze Vlaamse en Nederlandse kust teisterde, waren we uren in het ongewisse over zijn verblijfplaats in Nederland.....enfin een paar dagen later dook hij terug op in het nog steeds verzuipende Oostende.

Pa organiseerde ook kerstboodschappen voor de vissers op zee. Opnames met familieleden gebeurden op de Oude Vismarkt en werden dan bij ons thuis geassembleerd. De wagen van het NIR, de toenmalige radio-omroep, stond voor onze deur geparkeerd en verbond een oerwoud van kabels, draden, grote platendraaiers en micro's aan elkaar. Samen met de gouverneur en de visserijalmoezenier mocht ik toen ook boodschappen inspreken voor mensen die te geëmotioneerd waren. Vissers uit de naburige landen, maar ook Spanjaarden, Noren en Zweden pikten gretig in om op kerstdag zelf ook hun familieleden toe te spreken. Euroradio avant la lettre.

In die periode werkte ons vader op zaterdag tot 12 uur in de vismijn. Na het middageten nam hij z'n Vespa, bandopnemer en notaboek en schuimde onze Vlaamse kust af op zoek naar authentieke visserscafeetjes. Z'n zoektocht naar bijna vergeten vissersliedjes werd een obsessie. Samen met oude vissers disten ze, het bijna begraven en voorgoed vergeten, zingend erfgoed op. Voor pa waren

dit gloriemomenten, pure diamanten schatten die zeer omzichtig en goed bewaard werden. Pas na zijn actieve loopbaan, (was die baan ooit onderbroken ?) toverde hij die gekoesterde schatten terug boven. Levensliederen over “ Vreugde en verdriet in het visserslied” en “Zingende Baren” vonden hun terechte rustplaats op mooi papier, toegankelijk voor Jan en alleman. Maar zijn koninginnestuk was werkelijk zijn “Groot Oostendsch Liedtboek”. Zijn kers op de taart.

Uit zijn periode in de Oostendse vismijn onthoud ik nog zijn vriendschap met Bertje Vanneste, Joris Houwen, Willy Bosschem, Jan De Lee en Herman Moerman. Hij schreef toen ook artikels voor het “Visserijblad” en kloonde zichzelf in Stierman Lèze. Hij was nauw betrokken bij de Neptunusfeesten in de Velodroom, het sprotjesbakken en organiseerde talrijke zangcrochets met het visserslied als thema.

Na een langdurige ziekte kwam hij in aanvaring met Pros Vandenberghe., werd werkloos en bande prompt dit woord uit zijn vocabulaire. Hij stichtte toen z'n eigen weekblad: Punt, den Uil! Hij en z'n schaduw Stierman Lèze hadden er meer dan een dubbele job aan: uitgever, journalist, redacteur, samensteller..... en daarnaast nog een nieuwe baan zoeken.

Na een paar maanden solliciteren, was de spreekwoordelijke kogel door de kerk. Hij verliet het Europees continent om als visserijexpert in andere werelddelen aan de slag te gaan, maar die verhalen heeft hij zeker al lang aan jullie verteld.....

Andere werelddelen, zeeën en culturen... wat trok je aan, pa ?... je zou en je moest op zee gaan, proeven en verkennen.... je bezat een zeewaardig schip en een goede ster om te volgen.... de zee was je muze, je hunker naar andere culturen..... meer verlangde je niet!

HERINNERINGEN aan JAMES ENSOR

Mijn ouders hielden de dagblad- en boekhandel “A.B.C.” (André-Boussy-Catoire) open in de Kapellestraat nr. 31 te Oostende, vanaf 1925 tot en met 1962.

Mijn vader heeft mij steeds verteld dat James ENSOR er een regelmatige klant was, voor tekenpapier, potloden, penselen, en allerhande schilderartikels. Hij had een lopende rekening en nu en dan vroeg hij of het mogelijk was, te betalen met litho's, etsen of tekeningen.

Helaas, vader die een winkelier was en geen kunstenaar, weigerde steeds deze ruilhandel. Had hij het maar gedaan! Mijn broer en ik zouden zeker “rijke burgers” zijn, als ge denkt aan de zotte prijzen die nu gegeven worden voor al die (zelfs) gedrukte werken (die trouwens zeer talrijk zijn!).

Hij was, zoals ik mij herinner, een heel sympathieke grijsaard die, wanneer hij mij zag in de winkel, een vriendelijk tikje op mijn hoofd gaf, zoals iedereen dat nu doet met mijn hond.....

EN DIE HEEFT HET NIET ZO GRAAG !

Marc BOUSSY

Van Visseropstand tot Kinderkribbe

door Ivan VAN HYFTE

In de Londenstraat, op huisnummer 5, staat - beter zou zijn: stond- een schitterend Belle Epoquegepouw dat bij ministerieel besluit van 28 maart 2001 tot de Oostendse monumenten wordt gerekend (1).

Maar voor deze eclectische "Villa Fernand", beter gekend onder de naam "Crèche Louise-Marie", is het alarmfase 3. Ooit oogde ze fris, opgesmukt door haar wit-geglazuurde bakstenen, haar hoogrode banden en haar typerende sierelementen boven het ingangsportaal. Hoe is het mogelijk dat een geklasseerd gebouw, door verwaarlozing, dreigt hetzelfde lot te ondergaan van zovele soortgenoten? Een subliem werk van één van de grootste architecten van de Oostendse Belle Epoque, Antoine DUJARDIN (1846-1933), met een interieur uitgevoerd door het atelier PORTAELS.

Wie is hiervoor verantwoordelijk?...

(collectie Roger TIMMERMANS, Oostende)

In 1886 werd een onderzoek gevoerd naar de armoede in het vissersmilieu; de resultaten waren ronduit schokkend. Analfabetisme en alcoholisme - zelfs op zee werden sterke dranken verkocht - woerden in het visserskwartier. Om de miserie te ontvluchten die hij bij zijn thuiskomst zag in hooguit twee kamertjes vol etensgeuren, lijnen met was die te drogen hing en zéér veel kinderen, trok de visser naar de herberg. Daar werd het "kordailgeld" (drinkgeld) verdeeld en kreeg hij zijn "poaje" (loon) uitbetaald. De vele estaminets in de Kadzandstraat, Schippersstraat, Bonenstraatje en op de Visserskaai kende hij allemaal. De pakkende beschrijving van het Visserskwartier door de Oostendse socialist Leonce VERBRUGGHE (1870-1935) grijpt je naar de keel: gezinnen van 10 à 12 personen, drinkwater van de openbare pompen, gevaarlijke verlichting met een petroleumlamp ("Kienkee"), kabaal het hele huis door, walgelijke luchtjes, een meisje van negen dat in de hoek netten breit...

De vissersopstand van augustus 1887 zorgde voor een schokeffect. Door deze explosie van geweld kwamen de beleidsmensen en de bevolking tot het besef dat er iets moest gedaan worden voor die hardwerkende maar straatarme, kroostrijke vissersgezinnen.

Voor pastoor Hendrik PYPE waren de vijf doden en een tiental gewonden, naast veel haat en zeer veel verdriet, de aanleiding om in datzelfde jaar 1887 een comité te stichten om de wezen van de slachtoffers te helpen. Ook in dat jaar werd, onder zijn impuls, een vissersschool, de "Vakschool voor Visschers", opgericht.

Is het van mij niet wat gewaagd te stellen dat de oprichting van een "crèche" voor arme, behoeftige visserskinderen en -wezen, uitgerekend in 1887 (!) op het thans verdwenen Sint-Jozefsplein (2) niet toevallig is? Ik meen van niet. Na korte tijd bleek dit kinderdagverblijf reeds te klein om dagelijks de 90 à 100 peuters en kleuters op te vangen.

De voorzitter van het toenmalige comité, dr. GERARD, zoekt grond en geld voor uitbreiding. Hij komt in contact met Louis DELBOUILLE (1825-1897), de grote man achter de ontwikkeling van Oostende als badplaats. Die zet zich achter een groots filantropisch project. De "Maatschappij der Domaniale Gronden" verkavelt Bloc 7, begrensd door de Langestraat, de Londenstraat, op enkele passen van de Anglicaanse Kerk. Hij bouwt er een huis op, ontworpen door de eveneens uit Luik afkomstige architect Antoine DUJARDIN. Midden 1892 wordt het in gebruik genomen. Historicus Marc CONSTANDT vermoedt dat de crèche vrij van kosten over dit gebouw mag beschikken (3).

De plaatselijke correspondent schrijft in "l'Echo d'Ostende" van 13/08/1891, op zicht van de plannen, laaiend enthousiast: "... un local splendide, n'ayant pas son égal en Belgique...". Het kinderverblijf zal beschikken over een overdekte speelplaats, een ruimte voor kinderwiegen, een linnenkamer, een washuis en een droogplaats, alles badend in licht en lucht. Op de bovenverdiepingen bevinden zich de lokalen voor de conciërge en het personeel.

Maar koken kost geld. Dit beseffen ook DELBOUILLE en DUJARDIN. Liefdadigheidsfeesten vormen een geschikt middel om aan fondsen te geraken. Het decor van een Kursaal was ideaal voor zulke caritatieve initiatieven. Op 26 augustus 1893 was er daar een "grande foire flamande". Kolonel NORTH zat in het beschermcomité en DUJARDIN zorgde voor de decors.

In 1894 vond er de "Grande Kermesse Universelle" plaats te midden Egyptische en Spaanse droomdecors. En in 1895 hield men het bij een "Grande Fête de Charité", waarbij de rotonde van het Kursaal werd omgetoverd in de Grote Markt van Oostende, anno 1641.

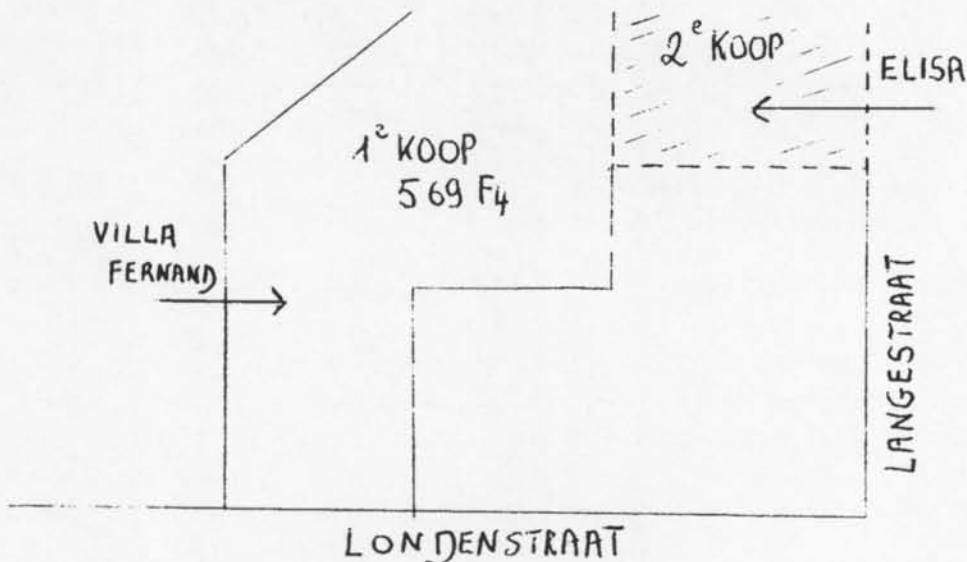

Jubilé de la Crèche Louise-Marie - Ostende 1888-1913.

(collectie I. VAN HYFTE, Oostende)

Ook Leopold II heeft meerdere keren (4) daadwerkelijk zijn interesse betoond voor het kindervolkje door aanwezig te zijn op hun feestjes in de chique salons van het Casino. Ondermeer op 12 augustus 1891 woonde hij in de namiddag een "Grand Bal Costumé" bij ten voordele van de Crèche Louise-Marie, wellicht genaamd naar zijn "sainte mère" zoals hij haar zo graag noemde. Ook op 13 augustus 1892 ging hij in op de uitnodiging van het damescomité en amuseerde hij zich bij het zien van een "concours de charrettes anglaises". Op 20 augustus 1894 was hij de eregast op het groot verkleed kinderbal dat eindigde met een confetti-oorlog.

In de jaren 1896-97 wordt "Villa Fernand" uitgebreid. Bij akte van 9 november 1895 (notaris VAN HALTEREN) had DELBOULLE zijn eigen perceel vergroot tot een L-vormig stuk grond. Daartoe had hij een lap bouwgrond aan de Langestraat bij dezelfde (en zijn eigen) maatschappij aangekocht.

Ik heb er geen bewijzen van maar een sterk vermoeden dat het neo-classicistisch poortgebouw, nu Langestraat 112B (5), eveneens ontworpen werd door zijn rechterhand Antoine Dujardin. In elk geval financierde hij de bouwwerken en stelde hij zijn tweede pand ter beschikking van de crèche. Een duidelijk bewijs van de filantropische ingesteldheid van de Delbouilles die toen in de Leopoldlaan woonden. Boven de rondbogige poort staat nu nog altijd een eigenaam "ELISA" te lezen. Het is een verwijzing naar Delbouilles reeds overleden echtgenote en weldoenster Elisa MOREL (6).

Wie voorbijloopt, let even op het groot, rechthoekig raam met kruis, onder het zadeldak en boven een balustrade. Mooi toch! (7).

(collectie Roger TIMMERMANS, Oostende)

Bij zijn overlijden op 19 november 1897 - de begrafenisplechtigheid had plaats in de eerste Sint-Jozefskerk - laat hij drie erfgenamen na. Zijn oudste dochter, Suzanne, was religieuze geworden en verzaakt aan haar erfenis. Zijn twee andere dochters werden de wettige eigenaars van zijn bezittingen: Elisabeth DELBOUILLE x Felix DOCQ en Jeanne DELBOUILLE x Maurice VANHOESEN. Oostende verloor een talentvol zakenman en de armen een genereuze mensenvriend.

Op 15 juni 1905 verkocht notaris VAN HALTEREN "Elisa" samen met "Villa Fernand" aan Albert BOUCHERY-Elisabeth THYS (8). Alvast een merkwaardig figuur die drukker, hoofdredacteur en directeur van "Le Carillon". Daarbij was hij ook apotheker, Consul van Chili, stichtend lid - later voorzitter - van Rotary Oostende en zakenman. Hij kocht (9) het gekende café "Het Bronzen Paard" in de Weststraat en een strook grond van de oude schouwburg waar hij, naar de plannen van architect RAOUX, het overbekende BOUCHERY-pand liet optrekken. Oude zichtkaarten tonen ons een, voor die tijd, indrukwekkend appartementsgebouw met 5 verdiepingen en 8 handelszaken. Dit prachtig handelseigendom (niet meer te zien in ons stadsbeeld, want gesloopt) werd op 25 juni 1932 verkocht door notaris Jean DE WIJNTER aan de gebroeders Polydor en Maurice VANDERMEULEN. Enkele maanden eerder had BOUCHERY, via dezelfde notaris, "Villa Fernand" en "Elisa" verkocht aan het "Institution de bienfaisance, Crèche Louise-Marie"(10).

Ook in 1932 werd de Oostendse vrijmetselaarsloge "Les Trois Niveaux" terug opgestart(11). Belangrijk voor hen is dat het in 1933 tot een opsplitsing komt van het dubbel perceel. Het kadastraal brondocument vermeldt bij Londenstraat 5 "Moederhulp" (had de crèche dan al opgehouden te bestaan?) (12) en Langestraat 112B krijgt de vermelding mee van "Vergaderzaal". Samen één en dezelfde eigenaar, de vzw.

In het poortgebouw kunnen tot op vandaag de vrijmetselaars nog altijd het maçonnieke licht laten schijnen. Als de internet-informatie klopt, geldt dit ook nog voor drie andere loges, die allen hetzelfde tempelgebouw gebruiken.

In 2005 (en misschien ook later) was de Crèche Louise-Marie, Londenstraat 5, een liefdadigheidsinstelling, meer bepaald een kledingbank.

-
- (1) Voor een gedetailleerde beschrijving, zie: Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed. Provincie West-Vlaanderen. Deel 1A p.288.
 - (2) Lag in het verlengde van de huidige Jozef II straat, tussen de Zuidstraat en de Sint-Jorisstraat.
 - (3) M. CONSTANDT. Delbouille en Dujardin. Twee pioniers van het Oostends toerisme (1981) p. 36.
 - (4) I VAN HYFTE i.s.m. C. VERMAUT. In het spoor van koning Leopold II in Oostende 1865-1909 (2005), p. 95, 102 en 108.
 - (5) Voor een gedetailleerde beschrijving: op. cit. Deel 1A p 158.
 - (6) Elisa Marie Anne MOREL °Brussel, 19-09-1836
+ Schaarbeek, 23-12-1895.
 - (7) Ook beschermd monument (m.b. van 28-03-2001)
 - (8) Albert BOUCHERY °in een apothekersfamilie 28-03-1858
+ 22-05-1941
 - (9) Notaris H. BERGHMAN, akte van 08-06-1910
 - (10) Volgens een bijlage van het Staatsblad van 30-01-1932, nummer 84, is die "Association sans but lucratif Crèche Louise-Marie à Ostende, rue de Londres 5", opgericht op 19-01-1932 bij akte nr. 941 van notaris DE WIJNTER.
 - (11) Deze Franstalige, nog steeds actieve loge, die deel uitmaakt van het Grootoosten van België, werd opgericht op 12 september 1784, opnieuw in het leven geroepen in 1801 en nogmaals in 1932.
 - (12) Kadasterarchief West-Vlaanderen. Mutatiejaar 1933, schets 10, ART. 7497.

Pleidooi in 1796 voor de vrijwaring van het culturele erfgoed door de Oostendse kunstenaar Pierre Henri Pieters.

door Robert BOTERBERGE

De legers van de Franse Republiek vielen in de zomer van 1794 voor een tweede keer ons land binnen en op 1 oktober 1795 werden onze gewesten bij Frankrijk ingelijfd en in negen departementen ingedeeld. Ten opzichte van het culturele erfgoed hebben de Franse bezetters zich aanvankelijk als ware plundersaars gedragen. Alle belangrijke kunstwerken uit kerken en openbare verzamelingen werden op transport gezet naar Parijs om de grote musea te verrijken. De daartoe aangestelde "*agents d'extraction*" verzamelden verder boeken en handschriften voor de Parijse bibliotheken, belangrijke archivalia voor de Archives Nationales alsook wetenschappelijke instrumenten en zeldzame planten voor de Parijse verzamelingen.

De Franse veroveraars en bezetters stonden eveneens vijandig tegenover godsdienst en geestelijkheid en wensten op korte termijn een radicale scheiding tussen Kerk en Staat. Van grotere betekenis was de evolutie van anticlericalisme naar kerkvervolging.

Men kon derhalve verwachten dat de grondwet van het jaar III ook in de Belgische gewesten van kracht zou worden waarbij de kloostergeloften tegenstrijdig verklaard werden aan de mensenrechten met als logisch gevolg de ontbinding van de religieuze gemeenschappen. Deze gemeenschappen hadden binnen de kloostermuren een schat aan kunstwerken, documenten en archivalia.

De Oostendse schilder en architect Pierre Henri Pieters stelde zich bekommerd de vraag wat er met dit patrimonium zou gebeuren en richtte zich in een schrijven van 21 augustus 1796 tot de centrale administratie van het Leiedepartement.

In zijn brief pleitte P.H. Pieters ervoor dat in elke gemeente twee kunstenaars zouden toezien dat er geen kunstwerken verloren gingen en in handen van vandalen vallen. Verder dat twee of meer kunstenaars zorg zouden dragen voor de boeken, de handschriften en de bibliotheken. Volgens Pieters diende dit allemaal te gebeuren onder het toezicht van vier kunstenaars in opdracht van de centrale administratie om dan in de nabije toekomst een museum op te richten "*pour cultiver les arts et les sciences*". Uiteindelijk drukte P.H. Pieters de hoop uit om in het algemeen belang zijn bedenkingen in overweging te nemen op het ogenblik dat tot de afschaffing van de kloosters zou besloten worden.

De overheid wenste evenwel op de brief van Pieters niet te antwoorden (beslissing van 31 augustus) vermits zij meende dat door de wet aangepaste maatregelen voorzien waren voor de bescherming van het kunstpatrimonium. Vanaf 1797 werd inderdaad besloten tot de oprichting in elk departement van een museum voor schone kunsten en de archieven van alle afgeschafte instellingen liet men per departement in een depot bijeenbrengen.

Bijlage

Brief van P.H. Pieters van 21 augustus 1796 aan de Centrale Administratie van het Leiedepartement (R.A.B., Archief Leiededepartement, nr. 1017)

Liberté - Egalité

Aux citoyens composant l'administration central du département de la Lijs.

Citoyens, la crainte que j'ai pour le bien de la république en général en cas que la suppression des couvents a lieu dans le 9 départements réunies à la France, que le vandalisme vienne à jouer son rôle de destruction et occasionne une perte considérable dans les arts et sciences, ce qu'on a vu souvent des exemples à cet égard, je demande que l'administration nomme dans chaque commune ou municipalité deux artistes peintres habitant de la dite commune qui prendront aussitôt la précaution que rien n'échappe et va se rendre dans les griffes du dit vandalisme à l'égard des tableaux, figures, médailles, architectures, etc. et un plus grand nombre d'artistes, si les villes sont considérables, sous la surveillance de la dite municipalité de chaque canton, et de plus quatre artistes pour tout le département, sous la surveillance générale de l'administration central, qui seront chargés avec l'inspection générale, et maintenir le bon ordre dans les arts et sciences ou de toute autre manière, citoyens que vous jugerez le plus convenable à ce sujet pour former à l'avenir un musée pour cultiver les arts et sciences ou tout artiste pourrait apprendre les arts et les dites sciences dans leur propre foyer.

Comme tous les artistes ne sont pas voyageurs pour aller trouver les entrepôts qui en sont remplis de pièces d'arts et sciences et comme il se trouve plusieurs fois que des élèves remplis de talents et de mérite n'ont pas seulement le moyen d'apprendre dans leur commune, faute de moyens, et que leurs pères n'ont aucune fortune, et qui sont bien loin d'aller chercher les entrepôts qui en sont remplis.

Voilà citoyens, les réflexions et l'intérêt que je prends à cet égard pour le bien général de la république et j'ose espérer citoyens, que vous prendrez bien en considération pour le dit bien en cas que la suppression des couvents vienne à être décidée.

Salut et fraternité.

Ostende le 12 de fructidor l'an 4 de la république française.

Pierre Henri Pieters, peintre et architecte habitant Ostende.

Vraag aan onze lezers

Wie kent deze twee dames? De dame gezeten in de stoel is een honderdjarige.

De andere personen zijn: van l. naar r.: schepen Quaeghebeur, burgemeester Van Glabbeke, schepen Van Caillie en schepen Piers

Ofwel komt U het ons vertellen in het museum gedurende de openingsuren of U kunt mailen naar august.goethales@telenet.be of plate.oostende@telenet.be

VRAAG VAN FEBRUARI

Op onze vraag aan de lezers, gesteld in ons tijdschrift van februari 2008, ontvingen wij volgend antwoord van dhr. Gerard Vandamme:

“Dit is een antennemast voor gemeenschappelijke T.V.-ontvangst en stond midden in de huizenblok begrensd door de Spaarzaamheidstraat, de Gelijkheidstraat, de Verenigingstraat en de Golvenstraat. De piloon werd afgebroken bij de invoering van de T.V.-distributie, omstreeks 1970”. (Jan Dreesen en Gerard Vandamme: Geschiedenis van een parochie te Oostende (1984), p. 96).

Herinneringen aan de twintiger en dertiger jaren ZONDAG van vorige eeuw

door Xavier GEUSKENS

Van mijn vijfde tot mijn twintigste levensjaar ben ik iedere zondagnamiddag op bezoek geweest bij mijn grootouders van moederszijde, Meme en Pepe van de kaai.

Ik woonde toen op de derde verdieping van het huis nr. 56 in de H. Serruyslaan boven de verfwinkel van Charel Dekeyser.

Dat het een schilderszaak was, kon men van ver zien daar de eigenaar de muren geverfd had in grote vlakken en cirkels in de meest schreeuwende kleuren.

Mijn moeder en ik vertrokken omstreeks half drie in de namiddag.

Naast ons huis bevond zich toen een kantoor van de transportfirma Van Gend & Loos.

Telkens ik die naam las had ik een naar gevoel omdat de naam Gend met een d geschreven was in plaats van met een t.

Op de hoek van de H. Serruyslaan en de Jozef II straat bevond er zich een kleermakerszaak, De naam van de kleermaker zelf ben ik vergeten.

Na de hoek omgeslagen te hebben, ongeveer in de helft van het eerste huizenblok, was er een grote houten poort waarachter zich enkele garageboxen bevonden.

De conciërge woonde op het eerste verdiep boven de poort. Zij was de grootmoeder van één van mijn beste vrienden: Etienne Pannecoucke.

Hij woonde bij zijn grootmoeder, daar zijn ouders in Kongo verbleven in de plaats Aketi.

Bij één van hun bezoeken hadden zij een klein aapje meegebracht. Als wij de kans zagen, lieten wij het beestje schrikken zodat het met groot misbaar in de gordijnen vloog, tot ons groot jolijt maar niet van de grootmoeder.

Etienne is in het begin van de oorlog naar Engeland getrokken, hij is er ook getrouwd zodat ik hem nooit teruggezien heb.

Op de Z.O. hoek van de Jozef II straat en de Aartshertoginnestraat stond er een groot herenhuis. Het voetpad bestond uit grote tegels van ongeveer 50 cm. zijde, hetgeen ideaal was om er de krijtstrepen op te trekken voor het hinkelspel of als het seizoen er was, met de top te spelen.

Daar het aan de zonzijde lag, was het er ook altijd lekker warm, in tegenstelling met om de hoek waar er altijd een gure wind stond.

Wij werden er niet gestoord door de inwoners die wij sporadisch zagen in- en uitgaan, nooit reclameerden of ons wegjaagden.

Pal op de hoek stond er één van die afschuwelijke stalen gedrochten waar de telefoonkabels samenkwamen.

Op de N.O. hoek was de elektriciteitszaak van Hubrechsens. Er woonde daar een jongen van mijn ouderdom, waar ik eigenaardig genoeg, nooit geen contact mee gehad heb. Misschien was hij te braaf voor de straatbengels die wij waren..

Op de Z.W. hoek, diagonaal daar tegenover, stond een klein huisje met één verdiep, zoals er toen in Oostende heel veel voorkwamen. In dit huisje was er merkwaardig genoeg eveneens een elektriciteitszaak gevestigd.

De man was een Brusselaar, Delvigne genaamd. Hij kende of wilde geen woord Vlaams spreken. Er waren drie kinderen. De jongste Charles was van mijn ouderdom, dan was er één, enkele jaren ouder, die Aimable heette en dan nog een oudere zuster. In het begin ging ik de jongste zoon soms halen om te spelen maar dat heb ik niet lang volgehouden want de vader blafte mij altijd aan omdat ik geen Frans sprak.

Op de N.W. hoek was er een café. De dubbele ingangdeur was twee treden boven het voetpad. Die twee treden bestonden uit ijzeren staven. Het gebeurde wel eens, als het geregend had en de staven glad waren, dat een drinkebroer op zijn kloefen uitgleed en met grote vloeken tegen de deur ging.

Naast Delvigne stond er een werkmanshuis met twee verdiepingen. Daar woonde eveneens een goede vriend van mij: Gaston Vanhoren. Hij woonde daar bij zijn tante, maar de reden daarvan heb ik nooit geweten..

Op de Z.O. hoek van de Sint-Paulusstraat stond weer een van die kleine huisjes. Waar een vrouwtje, "Leinietje" genaamd, een spekkenwinkel uitbaatte waar alle kinderen van de buurt zich gingen bevoorraden.

Soms gingen wij met vier, vijf tezamen binnen en terwijl één iets kocht, graaiden de anderen ongezien in de bokalen en fruitmanden. Wij dachten er niet aan dat wij het vrouwtje benadeelden. Het ging meer om het durven als om de winst. Op de hoek tegenover was de kruidenierswinkel van Delanghe. Het is merkwaardig hoeveel kruidenierswinkels en cafés er toen waren. Daar wij bij mij thuis alles in de Coö kochten, kwam ik daar maar zelden.

Achter in de winkel stond de petroleumton naast de aardappelbak. Mosterd en perensiroop werden met een houten lepel op een stuk bruin papier gekwakt. Problemen met te veel verpakkingsafval waren er toen nog niet.

Naast "Leinietje" stond een burgerhuis, daar woonde een jongen van mijn ouderdom die toendertijd gestorven is van een hersenvliesontsteking. Toevallig was die jongen altijd de eerste van zijn klas, zodat wij snel het verband legden en het voornemen namen onze hersencellen niet te zeer onder druk te zetten.

Enkele huizen verder was er een bakkerij en daartegenover was de stovenwinkel van Lescrauwaet. Als ik het goed voorheb, is die man rond die tijd gestorven. Enkele huizen verder was opnieuw een specerijenwinkel.

De ingangdeur was drie treden hoog. Boven de deur prijkte er een plaasteren kat in een nis. De winkel werd dan ook "In de katten" genaamd. De bazin was een weduwe met een zoon. De mensen vertelden dat die zoon een zonderling was want hij schreef gedichten. Jaren later ben ik te weten gekomen dat die zonderling Karel Jonckheere was.

Op de Z.W. Hoek van de Sint-Paulusstraat lag de slagerswinkel van Vancraeynest.

Zoals in alle slagerswinkels van toen was de vloer bestrooid met zaagmeel om het bloed op te nemen

Achter het uitstalraam waren er dikke ijzeren staven van de grond tot aan het plafond en ze waren bloedrood geverfd.

Binnenin de winkel hingen de rundskwartieren en de halve varkens aan zware haken.

Mijn grootmoeder vertelde mij dat er verscheidene broers waren, allemaal beenhouwers, en dat ze allen Bijbelse namen hadden die uitgingen op el zoals Daniël, Rafaël, Ismaël.

Tegenover de slagerij op de Z.O. hoek was er een café. Het bijzondere aan deze herberg was het feit dat de bazin doofstom was. 's Zomers als de deur openstond, kon men haar met grote gebaren zien converseren met de klanten. Wanneer onze belangstelling een beetje te lang duurde werden wij beloond met een pint verschaald bier in "uze mule".

Diagonaal daar tegenover op de N.W. hoek was er weer een café, donkerbruin en oker geverfd.. Verderop, het laatste huis vóór de lijnbaanstraat "het liemberstratje", was er een textielzaak.

Wanneer carnaval in zicht kwam, werd het uitstalraam omgetoverd en volgestouwd met allerhande maskers, van Laurel en Hardy over paarde-, varkens- en koeiekoppen tot Frankenstein en Napoleon.

Op de Z.W. hoek van de St. Paulus- en de Kapellestraat was er een charcuterie.

De specialiteit was een leverworst die er onooglijk uitzag, grijs van kleur met groenachtige luchtbelgaatjes, maar buitengewoon lekker.

Daartegenover was de boekwinkel van Devriendt. 's Winters, als wij 's avonds niet wisten wat gedaan, gingen wij vóór het verlichte uitstalraam staan, één noemde de titel van een boek en de anderen moesten om het snelst vinden waar het boek stond.

Dit was onze eerste kennismaking met de literatuur.

Op onze wekelijkse tocht naar de kaai kwamen mijn moeder en ik nu aan de Peperbusse waar in het vagevuur onder de calvarieberg de zieltjes hun armen smekend in de lucht staken.

Toen ik klein was, liet mijn moeder niet na er mij op te wijzen wat er gebeurde met kinderen die niet wilden "lusteren". Daarna kwamen wij aan het driehoekig pleintje dat nu het Pauluspleintje heet. Onderaan de helling riskeerde ik het soms om mijn moeder mij te laten dragen, wat sporadisch wel eens lukte.

Boven gekomen stonden wij plotseling in een heel andere wereld. Recht vóór ons lag de ronde vismijn, "de cierk". Links op de kaai stonden de spoorwagons geladen met vis, klaar om 's maandags te vertrekken. In het dok lagen de kleine vissersboten waarvan er vele nog zeilen hadden. De huizen langs de kaai waren allemaal woonhuizen uitgenomen twee cafés:

Eén bij "Roste Nette" de andere tussen de Sint-Paulusstraat en de Sint-Franciscusstraat "Bij Tibbe". Bij Tibbe woonde er een klasgenoot van mij. Later in de oorlog is hij doodgeschoten door een Duitse patrouille.

Mijn grootouders woonden boven "Roste Nette". Naast de cafédeur was er een deur voor de bewoners

Zolang ik daar gekomen ben klemde de deur zodat bij een te bruusk openen men er met zijn gezicht tegen bonsde.

Daar het zondag was, was er overal wit zand gestrooid. Dit bleef aan de schoenzolen plakken, zodanig dat ik een paar keer op de uitgesleten traptreden naar beneden gedonderd ben.

Mijn grootouders betrokken drie kamers en een piepklein keukentje op de eerste verdieping.

Het was waarschijnlijk van heel Oostende het huis waar het het meest naar vis rook.

Vóór op de kaai stonden de geladen spoorwagens waar het smeltwater uit lekte en achter het huis lag de haringrokerij van Rau.

Een kamer was voor de twee zonen die nog thuis waren. Eén was de “beste kamer” waar nooit iemand binnen kwam en de derde was de woonkamer. Er stond ook een hoog bed in, de bovenkant van de matras was wel anderhalve meter boven de vloer. Aan de hoofdkant waren een aantal kussens aangebracht zodat mijn grootouders bijna al zittend sliepen. Dat was opdat het bloed niet teveel naar het hoofd zou gaan.

Aan de straatzijde waren er twee vensters, tegen de muur tussen de vensters stond de tafel zodat men aan de tafel zittend naar buiten kon kijken. Hetgeen essentieel was op de kaai. Radio of T.V. waren er niet en daar mijn grootouders niet “geleerd” waren, was er ook geen krant. Op iedere vensterbank lag een dik kussen zodat men konfortabel kon leunen om te zien wat er buiten gebeurde. 's Zomers stonden er op de kade rekken waar de vis te drogen hing. Her en der zaten er vissersvrouwen korren te breien. Al die mensen die op de kade zaten of voorbij gingen, waren bekenden zodat er onderwerpen genoeg waren voor commentaar.

's Winters zag men de mannen die de treinwagens laadden in het vale licht van de gaslantarens. In de sprottijd was het mooi om zien hoe ze de stroom zilveren visjes van de ene benne in de andere lieten glijden.

De ene Zondag aten wij 's namiddags om 4 uur garnaal, de andere Zondag een vette schulle of totten en daarna koekestutten

Na het eten werd er gebabbeld. Mijn grootvader werkte in die tijd aan de opruiming van de “Vindictive” wat een interessant onderwerp was. Menige keer werd er verteld over de belevenissen van de familie in Engeland gedurende de eerste wereldoorlog.

Nu en dan werd de grammofoon boven gehaald, van het repertorium herinner ik mij enkel dat er walsen van Strauss waren, enkele Engelse liedjes en eigenaardig genoeg het Russische volksliedje “Zwarte Ogen”. Daar ik altijd veel gehouden heb van volksmuziek had dit laatste mijn voorkeur.

Het doosje met de naalden werd heel voorzichtig behandeld. Het was dan ook een drama als ik het eens onvoorzien van de tafel stootte.

Af en toe gingen wij een pint drinken in het café beneden. Ook daar was er 's Zondags wit zand gestrooid en de spuugbakken stonden naast de tafels. Als een klant per ongeluk een klakke speeksel naast de spuugbak mikte klonk het kwaad van achter de toog “Ei gin ogen in je kop te”

Aan de muren hingen er taferelen uit de walvisvaart. Hetgeen mij meest fascineerde, was een prent waar een walvis met een slag van zijn staart een sloep de lucht injoeg en waar men de roeiers en hun roeipanen in de lucht zag dwarrelen.

Rond halftien gingen wij dan naar huis. Op de hoek van het vissersplein, "de zwienemart", was er een spekkenwinkel. De specialiteit waren "Brugse spekken" Deze waren ongeveer anderhalve cm. in het vierkant en naar boven toe gewelfd. De buitenkant was heel hard en binnenin zat er een soort honingstroop.

Dan gingen wij het plein naar beneden langs de stoffenwinkel "Het blauw kasteel"

Langs de Bonenstraat waar mijn moeder geboren was tot aan de danszaal "'t Keuntje"; mijn moeder noemde dit "Bij Swansels"

Er waren jonge mannen bij die vonden dat het geen Zondag geweest was als ze niet twee of drie keer gevochten hadden.

Telkens de deur van "'t Keuntje" open vloog waaide er een golf muziek naar buiten.

Als er dan toevallig een Engelse wals gespeeld werd zag men de koppeltjes ritmisch op en neer deinen.

Dit Clair-Obscur is voor mij altijd één van de markantste herinneringen uit mijn jeugd gebleven. De fel verlichte danszaal, de Rosten achter zijn dampende frietketels verlicht door twee acetyleen lampen. Daarachter het zwarte gat van de vismarkt waar alleen ver weg tegen de achterstemuur een twinklend lichtje te zien was voor een Kruislieveheer in een glazen kast..

Het geeft een eigenaardig gevoel te bedenken dat die jongens en meisjes die toen op de drempel van het leven stonden, nu ofwel gestorven ofwel 90 jaar oud zijn.

Zo werd het, toen ik nog klein was, hoog tijd om naar huis te gaan. Anders kwam de straatnaaier of wat nog erger was "De Waternekke", één of ander verschrikkelijk zeemonster.

Zo eindigde de zondag met in het heel verre verschiet de volgende Zondag met hetzelfde ritueel.

Nog het Beeld van Paster Pype.

door **Freddy Dufait**

In zijn artikel in het februarinummer De Plate over het beeld van Paster Pype, inzake aanpassing in het rondom zichtbaar maken van het beeld, schrijft Nationaal Aalmoezenier Dirk Demaeght : "Of de heer Boury het kappen heeft uitgevoerd, of indien hij het in onderaanneming gaf aan een zekere Paul Perneel (°1954), zoals Wikipedia vermeldt, weet ik niet met zekerheid."

Ondanks de vermelding "Paul Perneel herwerkte het in 1988" in het boekje 'Oostende , stad in zicht' en op het bordje bij het standbeeld, is hij het niet zeker, en daarin heeft hij gelijk, wat ik ook altijd beaamde en zelfs reeds had meegedeeld voor verandering.

Volgend relaas na opzoekingen bij dhr. Roland Boury en kunstenaar Paul Perneel bracht voort:

"De rug van het beeld moest worden aangepast. Men deed beroep op kunstenaar August Michiels , die wegens veel werk dit niet kon uitvoeren. Op zoek naar een steenkapper kwam men door volksvertegenwoordiger Dries Claeys terecht bij Roland Boury, vooral bekend voor zijn arduin-en marmarbedrijf in zijn atelier en werkplaatsen in de Stuiverstraat. Het beeld werd naar daar overgebracht voor bijwerking van een rugmanteltje, in de volksmond genoemd 'een kontekletser'.

Dhr. Boury ontving zo'n manteltje als model van de huishoudster van wijlen Deken Loncke. Gehangen op een popmannequin diende dit model voor het kunstig uitkappen door steenkapper Boury zelf in de rug van het beeld. Nadien werd dit witsteen beeld met een kleurloos en vochtwerend product behandeld, tegen vochtigheid en erosie. Samen met zijn vrienden Prudent Lams en Roger Baert en twee stadswerklieden plaatste Roland Boury het in 1988 in een eerste plantsoen aan de Sint Petrus en Pauluskerk met een huldiging aan Paster Pype en zijn visserijschool in ons nu verdwenen Feest- en Cultuurpaleis." verhaalde Roland Boury, echtgenoot van Marie-Louise Dufait.

Een vriendelijk telefoontje met kunstenaar Paul Perneel liet weten dat hij niets met die veranderingsaanneming en uitvoering te doen heeft gehad.

Ere wie ere toekomt: Roland Boury, en dit in het boekje en op het standbeeldbordje !

Uiterst links twee personen van het Stadspersoneel, dan de twee vrienden van dhr. Boury (Prudent Lams en Roger Baert: in welke volgorde is voor deze personen niet gekend) en uiterst rechts de grafsteenkapper Boury zelf.

2.2. Glasgow rangers

In de steengroeve weet Joseph wel zijn draai te vinden. 't Is hard labeur maar hij is al heel blij dat hij eindelijk weer aan de slag is, ook al is het "zoo eene lastig werk voor zoo eene kleine loon van 3 frs daags". De taalbarrière ervaart hij wel als een grote handicap ("Spietig dat men tegen niemand kan klappen, ik kan tegen niemand spreken en zij verstaan mij ook niet"). Dat bevreemdt hem des te meer, wanneer hij merkt dat twee Engelse werkmakers sterk lijken op twee Oostendse vissers, met name "Pulle Maes" en Michel Wellecome ("Als ik hulder wel bezagge stond mijne gedachten op Oostende. 't Was spijtig dat men niet te gader kan klappen, de tijd en de dagen zoude zoo niet tegensteken").

Intussen blijkt dat in dit protestantse Engeland de Roomse kerk de Belgische vluchtelingen niet los laat. Op vrijdag 26 maart 1915 verschijnt in Culmstock andermaal een Belgische priester "en vroeg om ons te biechten en ons Paschen te houden". Dat genoegen willen ze zichzelf en de priester niet ontzeggen, maar wanneer zij vernemen dat zij hiervoor naar Tiverton moeten gaan, hetzij een fikse wandeltocht van 3 uren, geven zij "die priester voor antwoord dat wij zoo verre niet gingen gaan". De priesterlijke reactie hierop is nogal heftig : "En die priester was daarvoor kwaad. En hij ging er van door met deze woorden ons toe te sturen : Gij zult nog meer tegenkomen, gij hebt nog niets tegen gekomen, indien gij hulder Paschen niet houdt". Een dergelijke reactie valt bij de Oostendenaars niet in goede aarde ("Zoo dat was eene schoone antwoord van eene katholieken priester, in plaats van ons te komen moed te geven kwam hij voor ons te verwensche, kwamen wij nu nog niet genoeg tegen, uit ons land moeten vluchten en op eene vreemde moeten dolen 19 weken zonder eene centiem te verdienen en alles moeten achterlaten. Wij moesten voor die pastoor zijn plezier 3 uren gaan en 3 uren weder te voeten naar de kerke gaan").

Aldus breekt de Paasperiode aan en meteen ook het einde van die lange en gure Engelse winter. Op vrijdag 2 april, Goede Vrijdag, stellen zij vast dat er "op die dag nievers gewerkt wordt, zij houden Goede Vrijdag voor eenen Hoogdag". Vervolgens op Paasdag zelf is het in Culmstock bijzonder rustig ("t Is gelijk op eene andere Zondag"). Op Paasmaandag gaan de gedachten wel even naar de jaarlijkse Vissersmis in Oostende, maar het is een gewone werkdag ofschoon er (is dit een Paasgeschenk ?) voor Joseph goed nieuws is : de "boss" komt hem melden dat de proeftijd voorbij is en dat hij opslag krijgt, namelijk voortaan 3 shillings in plaats van een Half-crown (2 shillings & sixpence). Het is niet om over naar huis te schrijven maar "alle baten helpen zei Pierlala en hij piste in de zee".

Op woensdag 13 april is er nog ander goed nieuws : met ingang van 19 april 1915 kunnen de "refugees" Brits geld in ontvangst nemen waarmee ze voortaan dan maar zelf hun inkopen moeten doen. Het blijkt te gaan om een bedrag van 25 shillings per week en per persoon, een soort van "leefloon". Dit is lang niet slecht, in vergelijking met het loon in de steengroeve. In de omzendbrief van het "Committee" staat er ook aangestipt dat zij "moesten onze hof beplanten en bezaaien, wij hadden in ons hof pataten, wortels, rapen, erweten en boonen geplant". Een Oostendenaar die zich omtoverft tot tuinman, daar zouden de Pannenaars nog eens van opkijken !

Het probleem met de priester en de kerkgang in Tiverton is intussen bijgelegd. Heel wat Belgen hebben zich immers nu ook een tweedehandsfiets kunnen afschaffen, en per fiets is een rit naar Tiverton een prettig uitstapje. De zondag wordt aldus een excursie-dag, 's Morgens eerst naar de Mis in Tiverton ("eene schoone mis maar niet gelijk in België") en daarna gaan ze vrienden en bekenden opzoeken, zoals de Oostendenaars Aspeslagh, Lacluse en Vervake, die aldaar gevestigd

zijn. Daardoor delen zij ook in het wel en wee van de Belgen in Tiverton, zoals op zondag 25 april wanneer het zoontje van Petrus Vervake, stuurman van een Oostendse sloep, plots sterft, wat binnen de Oostendse kolonie grote verslagenheid en rouw teweeg brengt.

Op 1 mei (is het omwille van het Feest van de Arbeid ?) krijgt Joseph andermaal opslag, zij het weerom met mondjesmaat, namelijk 2 shillings ("Zoo dan maakte dat er 20 schellingen in eene week was"). Vervolgens is er op zondag 23 mei het hoogfeest van Pinksteren, maar dat is in Engeland geen hoogdag of feestdag, dus een gewone zondag, ware er niet het feit dat die dag "de dronkaards van Culmstock in hulder draai waren, in Culmstock heeft men groote dronkaards, hier hebben wij dronkaards die niet benauwd zijn van 3 – 4 dagen aan een stuk te drinken". Aldus maken onze Oostendenaars kennis met het typisch Engels drankprobleem, dat ieder week-end, vanaf de betaaldag op zaterdag, laveloze dieptepunten bereikt !

Op zaterdag 5 juni komt Jan Borrey terug van Glasgow. Zijn drie maanden op de scheepswerf zijn om, en – zoals beloofd – na die termijn mag hij even terug naar Culmstock. Dat wordt gevierd in de plaatselijke "pub". Jan wacht op verder nieuws en op maandag 14 juni wordt hem officieel medegedeeld dat hij zich met zijn gezin in Glasgow mag vestigen, en dit precies 6 maanden na hun "resettlement" in Culmstock. Joseph Noote beslist dan maar voor zichzelf dat hij niet op zijn eentje in Culmstock zal achterblijven en dat hij bijgevolg het gezin Borrey zal volgen naar Glasgow. Het uur van scheiden is gekomen en tot laat in de avond wordt in Culmstock van iedereen, Belgen en Engelsen, uitbundig afscheid genomen.

's Anderendaag, dinsdag 15 juni 1915, is het de grote dag van de exodus naar het verre Glasgow. Dit gaat via Bristol waar zij om 8.30 u. 's avonds de nachttrein nemen naar Glasgow, waar zij de volgende morgen te 7.30 u.. arriveren na een vermoeiende rit van ruim 11 uren, met onderweg slechts drie stopplaatsen. Onmiddellijk na aankomst begeven zij zich naar het plaatselijk kantoor van het "Refugees Committee", waarbij het hen dadelijk opvalt dat daar in Schotland de toon niet meer zo vriendelijk en gastvrij is als in het zuiden, in Engeland. Er wordt genoteerd hoeveel geld zij op zak hebben "en van waar men kwam en wie ons naar Glasgow gezonden had en waarvoor men naar Glasgow gekomen was en veel didjes en dadjes". Voorlopig onderdak is slechts mogelijk mits betaling van 1 pond per persoon (op voorhand te betalen), in het geval van Jan en zijn gezin niet minder dan 4 pond ! Dat wensen zij niet te spenderen en bijgevolg dolen zij gans de dag rond in Glasgow op zoek naar een logement. Uiteindelijk moeten zij, na vruchteloos overal te hebben aangeklopt, dan toch maar toegeven en met veel tegenzin het geld overhandigen. Het valt ten slotte nog wel mee, want "als men betaald hadde krijgt men rechtuit goed eten en drinken en veele eten en 3 kamers voor te slapen, als men geeten hadde zijn wij ter stond naar ons bedde gegaan want wij hadden ons bedde noodig".

Op vrijdag 18 juni gaan onze Oostendenaars opnieuw naar het "Committee" om de paperasserij in orde te brengen en vooral om een woonst toegewezen te krijgen. Dit lijkt geen probleem op te leveren ... tot zij ontdekken, na een lange rit van ruim een uur, dat hun nieuw verblijf zich bevindt in een ver afgelegen voorstad van Glasgow, namelijk de wijk Govan. Voorts maken zij voor het eerst kennis met de goorheid van het bestaan in de verkrotte sloppenwijken van de Britse industriesteden. "Als men voor de deur van ons woonst kwamen wilde men schier niet binnen gaan dat het zoo vuil was, wij stonden in malkanders aangezicht te kijken gelijk zotten. Ik ga hier niet wonen, zeide Jan ". Toch trekken zij eerst nog even naar de verdieping ... en daar wacht hen een nieuwe verrassing : in de kamers zijn de muren nog maar net opnieuw behangen, er staat gloednieuw meubilair, potten en pannen zijn nog ingepakt. Het Schotse "Committee" was duidelijk op snelheid gepakt door de onverhoopt snelle doorstroming van "refugees" naar het noorden !

Aldus beslist ons groepje Oostendenaars zijn intrek te nemen in dit huisje ("Nu onze kamers opgeschikt en in orde gebracht en alles was goed"). En op maandag 21 juni 1915 begint de eerste

werkdag van Joseph in Glasgow, die onmetelijke haven- en industriestad van het noorden, en hij doet dat in gezelschap van Jan Borrey die al zo'n beetje thuis is in Glasgow. Hij biedt zich uiteraard aan op dezelfde scheepswerf waar Jan reeds voorheen tewerkgesteld is, en hij wordt meteen aangeworven want in de scheepsbouw zijn er voortdurend handen te kort ! Het is "eene groote oorlogswerf, zij maakten daar battelschepen, submariens, vliegmachien, mijnen voor in het water te leggen, kanonen, torpetors, bommen, nu alles wat er noodig is voor de oorlog". De "yard" is een echt mierennest waar zo wat 4.500 man door elkaar wriemelt, en aan de overkant van de Clyde is er nog een andere "yard" waar nog eens 5.000 man aan het werk zijn !

Jan wordt tewerkgesteld in de "boat shop" en Joseph bij de "rivetters" (voor het inslaan van klinknagels) in de functie van "stockholder" (magazijnier), en dit voor een uurloon van 10 ½ pence. Er wordt gewerkt van 6 u. 's morgens tot 5.15 u. 's avonds, en zij die in de avond- en nacht"shift" werken, krijgen een uur extra-loon uitbetaald voor het avondgedeelte (van 5.30 u. tot 8 u.) en voorts dubbel uurloon voor het nachtgedeelte (van 9 u. 's avonds tot 5 u. 's morgens). Voor zondagwerk is er insgelijks dubbel uurloon, voor een dagtaak van 9 u. 's morgens tot 5 u. 's avonds. Iedere arbeider op de scheepswerf draagt een insigne met een nummer (het nummer van Joseph is 3309), hetgeen erop wijst dat de veiligheidsmaatregelen toen reeds behoorlijk op punt stonden. En van 9 juli tot en met 19 juli is er de jaarlijkse "holiday" (een sociale verworvenheid die toen in België nog niet gekend was) ("Dat is eene kermesse voor de Scotschen, elk gaat dan op speelreis voor 10 dagen"). Gedurende die "holiday" heeft Joseph "gansch Glasgow rond gewandeld".

Via ons groepje Oostendenaars maken wij aldus kennis met een aspect van de Belgische inwijking in Groot-Brittannië tijdens W.O.I dat tot op heden nog niet nader is onderzocht, namelijk de "resettlement" in het noorden, en meer bepaald in Schotland. De meeste Belgen, en vooral dan de vissers, bleven in het zuiden, zeker wanner zij met hun schip de wijk hadden genomen naar Engeland. Maar over de inwijking en inburgering in Schotland was tot dusver weinig of niets bekend.

(wordt vervolgd)

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

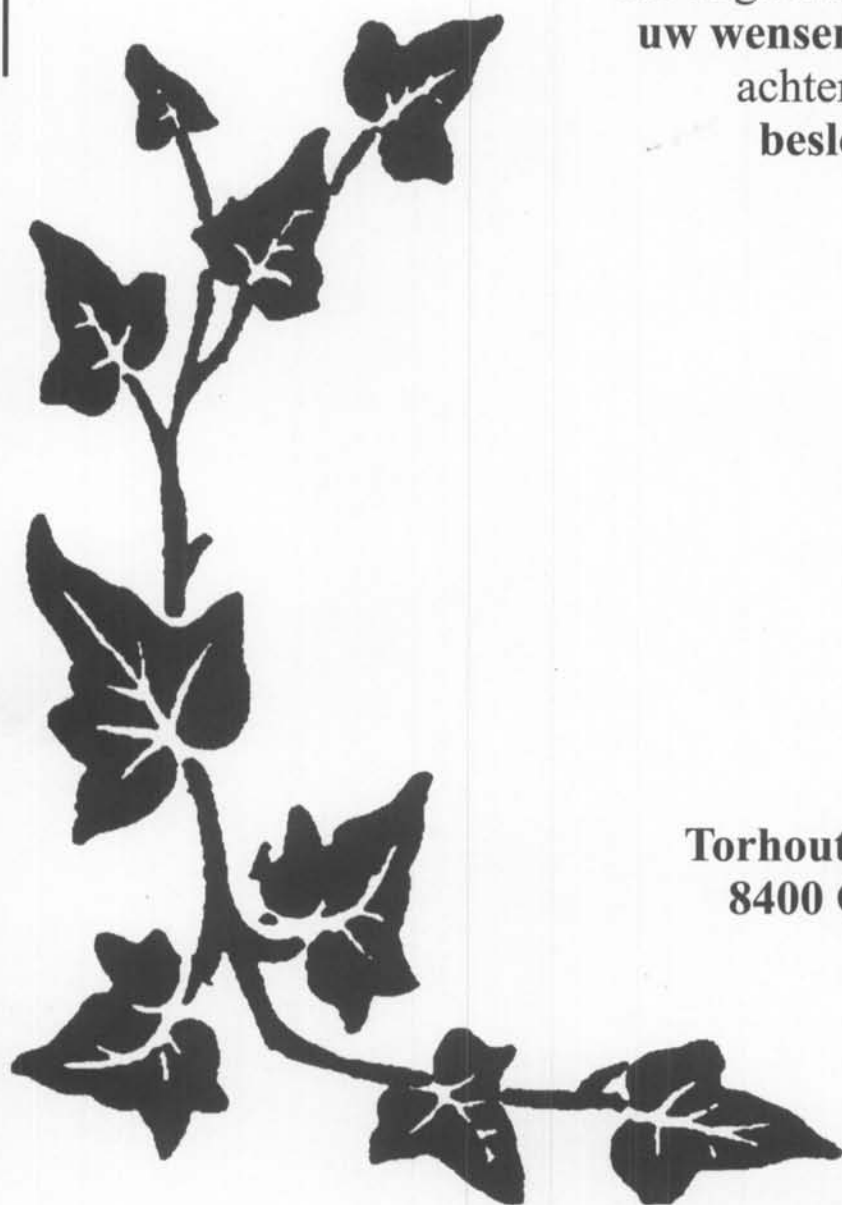
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53